

Polder.blad

Januari 2016

natuurpunt

Hobokense Polder

Klimaattop 2015

*Deze kerstster schijnt helder en klaar, zodat ze u de weg kan wijzen naar een gezond, gelukkig en natuurvriendelijk nieuw jaar!
Het afdelingsbestuur wenst u fijne feestdagen toe!*

Zo'n 187 landen hebben aan het Klimaat gewerkt in Parijs. Opwarming van de aarde tegengaan door CO₂-uitstoot tegen te gaan is de boodschap. Maar ook de natuur helpt. Bij bladgroenverrichting wordt veel CO₂ opgenomen. Hoe meer natuur hoe beter. Daarop is ons plaatselijk natuurbeheer gericht. Zo dragen wij ons steentje bij aan het mondiale doel.

Heel de **Hollebeekvallei** heeft weer verschillende maaibeurten gekregen, zodat hier het water terug zijn vrije loop kan hebben en zelfs indien nodig uit zijn oevers kan treden.

Ook in de **Hobokense Polder** is er weer veel gebeurd wat de natuur ten goede kan komen. De resultaten van een goed natuurbeheer zien we natuurlijk direct op www.waarnemingen.be.

Inhoudstafel

Editoriaal	2
Kalender	3
Cursus Bomen en struiken	11
Cursus Natuurbeheer	12
Onze sponsors	12
Wandelweekend Corsendonk	13
Gezellig samenzijn	14
VOC- Brasschaat-Kapellen	14
Wat gebeurt er in de Polder?	15
Te koop in Natuurpunt Winkel	16
Goudklompjes natuurbeheer	17
Belgische Vogeldag	19
Ankonadag	19
Vogelwaarnemingen	20
Doen! Ardea-nieuws	25
Er was eens ... een vijver	27
In memoriam: Emile Brem	29
Colofon	30
De afdeling in beeld	31
Activiteitenkalender	32

Met dank aan de fotografen.
Enkele foto's werden van internet geplukt.

Voorkaft: Baggeren door de modder tijdens de Dag van de Natuur
Achterkaft: Lisdodden
Foto's - Luk Smets

En zelfs buiten onze 2 beheerde natuurgebieden zijn we druk bezig om leuke dingen te realiseren voor een beter leefmilieu. Zo gaan we deze winter samen met de Groendienst van Hoboken 250 meter bloesem- en bessenhaag aanplanten aan het **Jef Van Linden fietspad**, zodat er weer een stukje ecologische verbinding ontstaat.

Misschien kunnen we zelfs een paar poelen aanleggen in de oude spoorwegbedding en zo het leefgebied van Alpen- en kleine watersalamander veiligstellen.

Er wordt nog steeds hard gewerkt om het dossier **Tarzanboskes** op de rails te krijgen.

Ook hebben we samen met de stad Antwerpen een leuk **vrijwilligersfilm-pje** gemaakt om zo de bevolking de natuur te laten beleven. Dat vind je op onze website: www.hobokensepolder.be

En in dit nummer natuurlijk weer de aankondiging van leuke wandelingen en andere activiteiten, ook 2 boeiende cursussen. Een van die activiteiten is ons **Gezellig samenzijn** waarop we zoals gewoonlijk met mooie foto's even terugblikken op het voorbije jaar en alvast een ruime blik geven op 2016. Nadien gaat we op een verre reis naar het droomeiland Socotra, een eiland van Jemen. Tussendoor smullen we van een heerlijk menu. Schrijf hier zeker voor in (zie Kalender op 30 januari).

En jullie komen toch ook allemaal naar onze **Polderborrelwandeling** op zondag 10 januari! Onze klassieker om het jaar met een wandeling, een borrel en lekkere hapjes te starten.

Ook zijn we op zoek naar mensen die deze winter op een weekenddag eens mee willen helpen om **struiken te planten** of die een **paddenscherm** mee willen plaatsen. Geef gewoon even een seintje aan Danny Jonckheere.

Veel leesplezier.
Danny

Zondag 3 januari om 14 u

Zwerfvuilopruiactie in en nabij de Hobokense Polder

Door Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil o.l.v. Eric Van Braekel, Frank Van de Craen en Marc Wouters

Al van in het voorjaar 2013 is Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil op initiatief van Eef Flo en samen met Natuurpunt Hobokense Polder elke eerste zondag van de maand actief in de Polder of aan de rand van de Polder om sluikestort op te ruimen. Dus stroop uw mouwen op, smeer uw kuiten en kom ons gerust (opnieuw) vergezellen want alle hulp zal nodig zijn.

Praktisch: afspraak om 14 u op de parking van United Caps, Schroeiilaan 15 te Hoboken.

Info: vreedzaamprotesttegenzwerfvuil@hotmail.com of www.facebook.com/vreedzaamprotesttegenzwerfvuil

Resultaat van een opruiactie - Frank Van de Craen

Zondag 10 januari om 14 u

Polderborrelwandeling: winterwandeling en Nieuwjaarsdrink in de Hobokense Polder

Gidsen: Wim Mertens en Danny Jonckheere

Inschrijven: Ria Thys, 0476/33 79 36 - ria.thys@telenet.be

Traditioneel wandelen we het nieuwe jaar in in ons eigen natuurgebied de Hobokense Polder. Het is bovendien een mooie gelegenheid om de opgedane grammetjes (kiloetje?) door de feestelijkheden rond Kerst en Nieuwjaar er weer af te wandelen.

Praktisch: We komen samen op de

parking van United Caps (voorheen Procap), Schroeiilaan 15 te Hoboken om 14 u en wandelen een tweetal uurtjes in de winterse Polder. We eindigen onze wandeling weer op de parking, waar we je bij de warmte van een vuurkorf laten genieten van een Nieuwjaarsborrel en heerlijke hapjes, bereid door Hedwig, Frieda,

Godelief en Ria.

Einde: omstreeks 17 u.

Kan je komen? Bij voorkeur graag een seintje op bovenstaand GSM-nummer of mailadres ten laatste 9 januari. Zo kunnen we de hoeveelheid verwennerijtjes bepalen. Heel welkom!

Van harte welkom op onze activiteiten !

Honden kunnen in ons natuurgebied Hobokense Polder mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.

Kostendelend vervoer (7 eurocent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

Zondag 10 januari om 8.30 u

27e Jenevertocht – Nieuwjaarsvogelexcursie

Gids: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09 – Leiding: Rudy Van Cleuvenbergen 03/464 05 57
(enkel 's avonds) / rudy.vancleuvenbergen@skynet.be

Onder het motto goed begonnen is half gewonnen gaan we 2016 in met onze bekende Jenevertocht traditioneel weer richting Oosterschelde. De ene Rudy (Vansevenant) begeleidde vorig jaar voor de laatste keer deze tocht. Toen stond de jaargang al op 26! Bedankt Rudy voor zoveel gedreven inzet en mooie momenten samen! We zullen je zeker missen, maar...de andere Rudy zal je zeker met veel goesting opvolgen! Zoals gebruikelijk toasten we deze keer ook weer op een nieuw en boeiend Natuur(punt)jaar. Het programma van deze vogelspeurtocht houden we nog even in beraad. Bezoeken we weer de klassieke plaatsen op Tholen en langsheen de Oesterdam of wijken we nog eens uit naar het ganzenrijke Yerseke Moer? In functie van waarnemingen en het weerbericht bezoeken we alleszins enkele leuke vogelplekken. Bij de te

verwachten vogels horen zeker allerlei ganzen, eenden, steltlopers, en af en toe een roofpiet. En wie weet ook nog eens de sneeuwgorz...

's Middags zorgen we voor een gezellige plek waar we naast een drankje zeker ook een kom warme soep kunnen bekomen. Luc en Rudy verwelkomen je dan ook graag op deze toffe uitstap met een natje en een droogje. Je komt toch ook?

Praktisch: Afspraak: 't Spant, parking Boomsesteenweg 335 Wilrijk. Vertrek om 8.30 uur en einde rond 17 uur (ter plaatse). Kostendelend vervoer aan 0,07 euro/km.

Guy Borremans

Opmerking: Inschrijven is niet verplicht maar vooraf je komst melden is prettig. En wie kan autorijden mag het zeker vooraf laten weten. Mail naar Rudy. Meebrengen: picknick, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel en bij regenweer laarzen.

Zaterdag 16 januari om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27 – jonckheeredesmedt@gmail.com of Wim Mertens, 03/216 93 62 - wim.a.mertens@skynet.be

Tijdens het maandelijks weekendbeheer in de Hobokense Polder wordt er gewerkt van 9 u tot 13 u. We kunnen ieders hulp gebruiken om het natuurbeheer uit te voeren: jong en oud, man en vrouw, ... Een greep uit de uit te voeren werken voor de komende maanden:

- maaien en afvoeren van maaisel
- onderhoud wandelpaden
- verwijderen van exoten
- verwijderen van sluikestort

Vele handen maken het werk lichter en geven ook een fijne sfeer. Dus welkom.

Praktisch: Afspraakplaats: Schroeilaan 15 (straat naast de spoorweg) aan de container aan firma United Caps (= achteraan het bedrijf).

Meebrengen: werkhandschoenen en stevige schoenen of laarzen

Weekend 16/17 januari

Internationale Wildwatervogeltellingen (WVT) in onze afdeling

Elke winter organiseert het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) zes watervogeltellingen in Vlaanderen: de midmaandelijks watervogeltellingen

Bij elke telling worden alle aanwezige watervogels geteld in zoveel mogelijk gebieden. Hiermee wordt informatie verzameld over aantallen, verspreiding, numerieke trends en

habitatkeuze van overwinterende watervogels in Vlaanderen. Het project draagt bij tot het internationaal monitoringproject "International Waterbird Census".

De tellingen in de ARDEA regio staan open voor alle belangstellenden. Een telling duurt gewoonlijk een uurtje. Kom eens mee kijken naar de watervogels in een gebied naar keuze. Je kan steeds aansluiten na contact met de verantwoordelijke teller van het gebied, die je het uur en de juiste plaats van vertrek zal mededelen.

Telgebieden:

Hobokense Polder: andre.van.langenhove@telenet.be - 0486/82 68 22

Waterlink Aquafin: peter.bastiaensen@gmail.com of Joris Van Reusel - 0486/83 62 34

Forten 7 en 8 en Schoonselhof: peggy.beers@telenet.be - 0485/52 81 25

Forten 5 en 6: marc.hofman3@telenet.be - 03/448 30 68 - 0494/56 01 07

Park Kielse Vest: jan_de_bie@telenet.be - 0479/97 67 03

Dodaars - Guy Borremans

Dinsdag 19 januari om 19.30 u

Bewegingsvergadering voor natuurgidsen, bestuursleden en begeleiders van activiteiten

Alle geïnteresseerden welkom in Zaal Moretus (bovenzaal), Berkenrodelei Hoboken.

Zondag 24 januari om 9 u

Wandeling door de Hollebeekvallei

Gidsen: Stan Van Damme en Dirk Vandorpe

De Hollebeek ontspringt in het zuiden van de stad Antwerpen nabij de grens met Hemiksem.

Het brongebied ligt ca. 21 m boven de zeespiegel op een heuvelrug die zich uitstrekt van het centrum van Hemiksem via Wilrijk naar Mortsel.

De Hollebeek vormt vanaf haar bron tot aan het Kiel de grens tussen de districten Hoboken en Wilrijk. Ze loopt afwisselend door sterk verstedelijkt gebied en mooie groengebieden, o.a. het Schoonselhof.

Ter hoogte van De Bruynlaan verdwijnt de beek onder de grond en stroomt ze via het gemengde rioleeringsstelsel naar het RWZI Antwerpen-Zuid.

Wij laten u vandaag wat verborgen natuur zien en vertellen u over de geschiedenis van de Hollebeekvallei.

Praktisch:

Vertrekplaats: Hollebeekstraat tegenover nr 27 op het pleintje (Zwaantjes).
Einde tussen 12 u en 13 u.

Inschrijven via mail:

dirk.vandorpe@telenet.be
Vermeld naam en aantal deelnemers.

Voorzie warme kledij. Stapschoenen zijn voldoende.
Verrekijker en fototoestel.

Zaterdag 30 januari om 18 u

Gezellig samenzijn met algemene vergadering van onze vzw en fotoreeks droomeiland Socotra - Feestelijke maaltijd !!!!

Info: Danny Jonckheere, 03/ 828 64 03 - jonckheeredesmedt@gmail.com

Om 18 u staat na een verwelkomingsaperitief een feestelijke maaltijd op ons te wachten in CultuurCafé Moretus, Berkenrodelei 36, Hoboken. We laten het ons smaken.

Maar we maken ook tijd om het Jaaroverzicht 2015 van onze afdelingswerking voor te stellen in de vorm van een becommentarieerde (computer)diashow. En we geven je al zeker een vooruitblik op onze Plannen voor 2016.

We willen ook ons bestuur versterken !!! Ben je kandidaat bestuurslid, geef dan je naam door aan voorzitter Danny of penningmeester Luk. Meer info: verder in Polder.blad.

Na het Jaaroverzicht en de Planning voor 2016 zal Dirk Vandorpe een presentatie geven over het droomeiland Socotra, gelegen in de Indische Oceaan en behorend tot Jemen. Wij krijgen een verhaal over het ontstaan, zijn geschiedenis, de bewoners en hun leven ginds in een unieke natuur. Voor de presentatie met foto's voorzien we ongeveer 45 minuten.

Wat staat er op het menu?

Aperitief met verrassende hapjes

-

Parelhoen

of

Visschotel: pangasiusrolletjes, kabeljauw en zalm

of

Vegetarische burger of steak

Alles vergezeld van een groentenbuffet

-

Dessertenpalletje met koffie/thee

Gelieve je keuze van hoofdgerecht door te geven bij je inschrijving en dit uiterlijk 25 januari!

Kan je komen? Al deze verwennerijtjes (aperitief met hapjes – warme hoofdschotel – dessertenpalletje met koffie/thee), maar ook de zaalhuur komt neer op 25 euro per persoon).

Maar we willen jou extra vertroetelen en bieden dit alles aan aan 15 euro per persoon.

Inschrijven door storting van 15 euro p/p op onze rekening BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder ten laatste 25 januari met als mededeling **“Gezellig samenzijn + keuze hoofdmenu.**

Dranken (wijnen, bieren, frisdranken) dienen ter plekke afgerekend te worden. Heel welkom!

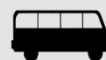

Zondag 31 januari om 7.55 u in Hoboken

Zeeland en Zuid-Holland

Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09 - luc.vanschoor@scarlet.be

Leiding: Walter Van Spaendonk 03/480 54 24 of 0479/98 57 77 - walter.van.spaendonk@skynet.be

Een winter is geen winter als we geen vogels gaan kijken in het Deltagebied. De Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden zijn in de winter een vogelparadijs met groepen ganzen, veel trekvogels, waadvogels en kustvogels. Onze jaarlijkse bustocht is een klassieker die de tand des tijds moeiteloos doorstaat ...

We gaan weer op zoek naar vogels in het noordelijk deel van Zeeland en zuidelijk deel van Zuid-Holland. Waar juist, dat zullen de voorbereidingen moeten uitwijzen. Brouwersdam, de verbinding tussen de twee betrokken Nederlandse provincies, is de enige zekerheid. De Brouwersdam is al jaren bekend bij vogelaars van bin-

nen- en buiten de grenzen. Hier kan je bijzondere soorten waarnemen zoals bv. zeekoeten, diverse duikers, eidereenden of misschien zelfs een ijseend.

Bij de spuisluis zijn altijd wel steltlopers als scholeksters, steenlopers of paarse strandlopers te zien en meestal ook zeehonden.

Kortom: een bijzonder fascinerende vogelwereld die hier te bewonderen is.

Voorts maken we nog een keuze uit andere goede vogelgebieden zoals de Polders van Goedereede, de Kwade hoek, Zonnemeire, Prunjepolder, enz. Op de akkers en de weilan-

den speuren we naar kleine en wilde zwaan, kol-, toendrariet-, brand- en rotgans en de goudplevier.

De fijnproevers hopen op de roodhalsgans of een andere zeldzaamheid. Hoe kouder, hoe beter! Want des te groter wordt de kans om een zeldzaamheid te zien!

Een warme bus zal ons beschermen tegen de koude en de wind. Iedereen die van vogels houdt en zin heeft in een winterse wandeling met halverwege een lekkere kop snert in een cafeetje is van harte welkom. Schrijf tijdig in en zorg voor een dikke jas of extra trui.

Praktisch:

Afspraak 1: De Bist, parking, centrum Wilrijk, Vertrek om 7.45 u, hier terug tegen 19 u.

Afspraak 2: Parking Sorgvliedt Hoboken, om 7.55 u (terug om 19.10 u)

Inschrijven verplicht voor deze bustocht! Wie mee wil, betaalt voor 21 januari **18 euro/persoon**. Jongeren tot 12 jaar gaan gratis mee en studenten betalen slechts 15 euro. Gezinnen betalen nooit meer dan 60 euro. **Gelieve het bedrag over te schrijven** op rekeningnummer BE02 9799 7675 4740 van Natuurpunt Zuidrand met vermelding van de namen van de deelnemers en een telefoonnummer (liefst gsm).

Meebrengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, warme regen-vrije kledij en schoeisel, picknick en enkele euro's voor soep en/of drank.

Steenloper - Joachim Pintens

Februari /maart

Paddenoverzet acties in Hoboken.... Helpende handen gevraagd

Al vanaf 1985 organiseren we in de Hobokense Polder paddenoverzetacties om onze amfibieën een veilige oversteek te garanderen.

De maanden februari en maart zijn de maanden waarin de padden, kikkers en salamanders hun voortplantingspoelen opzoeken en om daar een partner te vinden. De oversteek vanuit de tuinen van Polderstad (waar ze zich 's winters ingraven) gebeurt langs de zeer drukke Scheldelē en in de achterste straten van Polderstad.

Sinds enkele jaren zijn we ook actief aan Fort 8. Ook hier helpen we deze dieren een handje om de straat over te steken. Voor de actie aan Fort 8 gaan we opnieuw een scherm plaatsen. Heb je interesse om te komen helpen bij

- het plaatsen van het paddenscherm aan Fort 8 op een nader te bepalen datum
- het overzetten van onze padden, kikkers en salamanders in febru-

Paddenscherm aan Fort 8 - Danny Jonckheere

ari en maart aan de Hobokense Polder of aan Fort 8. De dieren worden actief in hun wandeltocht rond 19 u en dit tot ca 22 u. Bij regenachtig weer kan dit soms wel wat uitlopen.

Geef dan een seintje aan Danny Jonckheere 0478/33 24 27 of jonckheeredesmedt@gmail.com Meebrengen voor de overzetactie: een zaklamp, warme kledij, en indien mogelijk een fluorescerend vestje of een fluobandje.

Vrijdag 5 februari om 19.30 u

Start Cursus Bomen en struiken herkennen

Meer info: verder in Polder.blad

Zondag 7 februari om 13 u

Vogelgebieden van Antwerpen LO tot Saeftinghe

Gids: Wim Roelant - 0477/34 07 21

Leiding: Joris Van Reusel - 0486/83 62 34

Voor menig vogelkijker in het Antwerpse vormen de verschillende waterrijke natuurgebieden op de Waaslandse linkeroever vrijwel een vogelrijke speeltuin binnen handbereik. Tussen Antwerpen Linkeroever en het Verdronken Land van Saeftinghe is er in elk seizoen wel wat moois waar te nemen.

In het winterseizoen zijn de aantallen watervogels hier zoals overal het grootst. Tal van soorten ganzen, eenden en steltlopers vinden hier rust- en foerageergebieden. Dit allegaartje wordt verder aangevuld met roof- en zangvogels en van tijd tot tijd ook met een leuke zeldzaamheid. We hopen vanmiddag dan ook naast de grote aantallen ook één of andere dwaalgast als kers op de taart te zien te krijgen.

Tijdens de tocht die ons leidt langsheen o.a. Doelpolder Noord en het Paardenschor staan we zeker ook

even stil bij de achtergrond van de recente en imposante natuurontwikkelingswerken. We eindigen de tocht net voor de schemering op de dijk van Saeftinghe om hier de schare ganzen en kiekendieven te aanschouwen die in het Verdronken Land hun slaapplek opzoeken.

Praktisch:

Afspraak aan 't Spant (parking Boomsesteenweg 335 Wilrijk) Einde om 17.30 u (ter plaatse) Kostendelend vervoer aan 0,07 euro/km. Inschrijven is niet verplicht, maar vooraf je komst melden is prettig. En

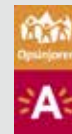

wie kan autorijden mag het zeker vooraf laten weten. Mail naar ardea@hobokensepolder.be Meebrengen: vogelkijker en telescoop, vogelgids, fototoestel, aangepaste warme kledij (zoals bv een berenmuts).

Zondag 7 februari om 14 u

Zwerfvuilopruiactie in de Hobokense Polder

Door Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil o.l.v. Eric Van Braekel, Frank Van de Craen en Marc Wouters - Meer info: zie 3 januari

Weekend 13/14 februari

Internationale Wildwatervogeltellingen (WVT) in onze afdeling

Meer info: zie 16/17 januari

Donderdag 18 februari om 20 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus

Alle geïnteresseerden welkom

Zondag 21 februari om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27 – jonckheeredesmedt@gmail.com

Meer info: zie 16 januari

Zondag 28 februari om 9.30 u

Cultuur en natuur: Zoutleeuw en Het Vinne

Leiding: Jan Eulaers - jan.eulaers@icloud.com - 0495 52 787 31

Zoutleeuw heeft een aantal beschermde monumenten en landschappen. De stadskern heeft steeds een middeleeuws stratenpa-

troon rond de Kleine Gete. Meerdere woningen stammen uit de 16de tot 18de eeuw en de restanten van een citadel zijn nog duidelijk te zien.

Provinciaal domein Het Vinne is het grootste natuurlijke meer van Vlaanderen. Het open water met moerasbegroeiing is een ideale schuilplaats

voor vogels en insecten.

In de voormiddag maken we o.l.v. een lokale gids kennis met de stad.

's Middags kunnen we honger (croque, broodje,...) en dorst stillen in Bistro Het Vinne om nadien weer samen met onze gids kennis te maken met het prachtige natuurgebied zelf.

Praktisch:

Afspraak op de parking onder viaduct ter hoogte van feestzaal 't Spant, Boomsesteenweg 335 in Wilrijk. Maximaal samen rijden aan 7 eurocent/km zullen we ter plaatse afspreken. We zullen hier ook 5 euro per deelnemer ontvangen ten voordele van de projecten van Natuurpunt Zoutleeuw. Bistro Het Vinne zou graag vooraf het aantal personen kennen. **Daarom graag ten laatste 20 februari met een mailtje je deelname melden aan de leiding.** Laarzen en een verrekijker zijn zeker aan te raden.

Zaterdag 5 maart om 8.30 u

Vogels kijken in de achterhaven van Zeebrugge en de Uitkerkse Polder

Gids: Marnix Lefranc - 0499 23 01 91 - marnix.lefranc@telenet.be

Leiding: Joris Van Reusel - 0486 83 62 34 - info@jupiter24.be

De achterhaven van Zeebrugge en de Uitkerkse Polder zijn van cruciaal belang voor heel wat trekvogels. Tijdens hun marathonvlucht van soms wel duizenden kilometers vinden ze hier een deugddoende stop en pleisterplaats om te verpozen en hun vetreserves aan te vullen. Sommigen blijven maar even, anderen brengen er heel de winter door.

Op zich al een goeie reden om ook in dit seizoen een dagje aan zee mee te maken! In deze periode van het jaar maken we ook kans om al enkele vroege zomergasten te observeren zoals grutto en zomertaling.

In de voormiddag bezoeken we de achterhaven van Zeebrugge en in de namiddag trekken we naar de Uitkerkse Polder.

Weer of geen weer, de gezonde zeelucht is gegarandeerd!

Praktisch:

Afspraak aan 't Spant, parking Boomsesteenweg 335 Wilrijk
Einde om 18 u in Wilrijk
Kostendelend vervoer aan 0,07 euro/km. Het is verplicht om op voorhand in te schrijven via een e-mail naar

Marnix. Zo kunnen kandidaat deelnemers met vervoersproblemen zeker mee.

Meebrengen: laarzen of stevige wandelschoenen, verrekijker (eventueel een telescoop), fototoestel, vogelgids en lunchpakket.

Kleine zilverreiger - Rudi Debruyne

Zondag 6 maart om 14 u

Zwerfvuilopruiactie in de Hobokense Polder

Door Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil o.l.v. Eric Van Braekel, Frank Van de Craen en Marc Wouters - Meer info: zie 3 januari

Weekend 12/13 maart

Internationale Wildwatervogeltellingen (WVT) in onze afdeling

Meer info: zie 16/17 januari

Woensdag 16 maart om 9.30 u

Start Cursus Natuurbeheer in en rond de stad

Meer info: verder in Polder.blad

Donderdag 17 maart om 20 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus

Alle geïnteresseerden welkom!

Zaterdag 19 maart om 8 u

Vogeltrektellen op de trektelpost Hobokense Polder

Alle weekends van zaterdag 19 maart tot zondag 1 mei

Gidsen: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09 en Walter De Weger - 0495/23 77 10

Bergeend - Guy Borremans

Hoe meer je ernaar kijkt, hoe mooier het wordt. Zo gaat het ook met trekvogels. Nog steeds is de wetenschap niet helemaal rond met dit unieke en wonderlijke fenomeen dat zich twee keer per jaar wereldwijd voordoet en waar wij – geheel gratis bovendien – ook in Antwerpen-Zuid getuige van kunnen zijn en er met open mond naar mogen staan kijken. Buizerds die in bellen vliegen, honderd aalscholvers die in een “véé” passeren, een strakke streep van eenden aan de horizon, een front van honderden vinken die boven je kop scheert, een choreografisch bewegend stel zwanen dat laag over de Schelde glijdt, een reflecterende wolk steltlopers die de hemel doet bewegen, een klad kieviten die als feestelijke confetti 's over je heen dwarrelen, een eenzame valk die als een pijl door de lucht schiet... Allen op weg naar hun thuisgebieden in het noorden.

De Scheldedijk biedt een open zicht om al dit moois goed te kunnen zien. Ervaren trektellers als Luc en Walter halen er zelfs de kleinste zangvogeltjes uit de lucht, soms puur op het gehoor. Iedereen, van leek tot kenner, is er altijd welkom om mee te helpen kijken, tellen en noteren. Soms komen we er echt ogen en handen te kort! Het is een zeer leer-

rijke en plezierige activiteit die niet enkel regelmatig heel verrassende waarnemingen oplevert, maar ook gegevens voor de wetenschap. Dat kan tellen!

Praktisch:

Afspraak op de Trektelpost Hobokense Polder, Scheldedijk. Vijf minuten wandelen vanaf Petroleumkaai (parking), maar ook bereikbaar met de fiets via Polderstad en de Scheldedijk
Tijdstip: van 8 u tot 12 u

Opmerking: Let op, want vanaf dit

voorjaar wordt de telpost **enkel in de weekends** zeker bemand.

Zo het weer toch gunstig zou zijn voor trek gedurende de weekdagen, kunnen bijkomende teldagen worden ingericht.

Dat wordt dan aangekondigd op de ARDEA-blog. Afhankelijk van de weersomstandigheden kan het trek tellen ook tot na 12 uur uitlopen. Via de website www.hobokensepolder.be/trektellen kan iedereen 's avonds al de telresultaten volgen. Meebrengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, (warme) drank, plooiestoeltje

Zondag 19 maart om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27 – jonckheeredesmedt@gmail.com

Meer info: zie 16 januari

Cursus: Bomen en struiken herkennen doorheen de seizoenen

Bij een aantal bomen en struiken is vaak één kenmerk genoeg om te weten welke soort het betreft. Ruwe berk is zo een voorbeeld. Zomer of winter, van ver of van dichtbij, zijn witte schors is altijd zeer herkenbaar.

Als je goed geoefend bent, zal dit ook opgaan voor een groot aantal andere soorten. Maar meestal zal het een combinatie zijn van meerdere kenmerken, die zullen leiden tot de bepaling van de soort in kwestie.

- Schors en knoppen: in de winter kun je immers niet rekenen op de bladeren (behalve bij wintergroene naaldbomen). Een schat aan informatie eens je deze kenmerken onder de knie hebt!
- Bladeren of naalden: het zomerkenmerk bij uitstek. Kijk naar de vorm van het blad en van de nerven, de bladrand, de lengte van het steeltje, de bladtop of eventuele beharing. In geval van naalden kijk je naar de breedte van de naald, de top, de manier hoe ze ingeplant zijn op de twijg, eventuele patronen en kleurverschillen aan de onderkant van de naalden, ...
- Vruchten en zaden: in het najaar vormen de vruchten en zaden een belangrijk determinatiekenmerk.

Maar doorheen het jaar zijn er zeker nog andere kenmerken die bepalend zijn om een boom of struik te herkennen:

- het silhouet van de boom (van op een afstand)
- de structuur van de takken
- de groeiplaats: de ondergrond en de vochthuishouding vertellen je ook een en ander over te verwachten soorten. Zo moet je geen beuk gaan verwachten op kletsnatte rivieroever
- het bladstrooisel op de grond: eiken- of beukenbladeren blijven langer dan een groeiseizoen liggen, dus ook een handig kenmerk in bladloze winterperiodes

Tijdens 2 theorielessen zullen we bekijken hoe bomen en struiken in de verschillende seizoenen kunnen

herkend worden. Tijdens de drie praktijklessen (winter – lente – herfst) zal de theorie in praktijk omgezet worden.

Praktisch:

De **theorielessen** gaan door op **vrijdag 5 februari en vrijdag 4 maart** van 19.30 u tot 22.30 u in Zaal Moretus, Berkenrodelei 34 in Hoboken. Lesgever is Hans Vermeulen van Natuurpunt CVN.

- De **praktijklessen** vinden plaats op
- **zondag 6 maart** van 10 u tot 12 u in het Cleydaelhof te Aartselaar. Lesgever: Wim Mertens
 - **dinsdag 17 mei** van 19.30 u tot 21.30 u in de Hobokense Polder.

Lesgever: Marnix Lefranc
- **dinsdag 13 sept** van 19.30 u tot 21.30 u in de Hobokense Polder. Lesgever: Marnix Lefranc

Deelnameprijs: 20 euro voor Natuurpuntleden, 28 euro voor niet-leden
Info en inschrijven bij Ria Thys, ria.thys@telenet.be – 0476/33 79 36.

Inschrijving is definitief na **storting van het deelnamegeld op rekening BE81 5230 8065 0424** van Natuurpunt Hobokense Polder met als mededeling "Bomen en struiken".

Deze cursus is een samenwerking tussen Natuurpunt Hobokense Polder en Natuurpunt Aartselaar.

Cursus: Natuurbeheer in en rond de stad

Dit is de titel van een zeer laagdrempelige cursus over natuurbeheer in onze stadsreservaten.

Hoe beheren we onze terreinen?

Waar moeten we op letten? Met welke materialen doen we dit?

Hoe beheer je verschillende landschappen bvb. bloeiende graslanden, ruigtes langs bosranden, rietlanden langs een waterkant.

Gebruiken we de zeis, een bosmaaier, maaibalk of nemen we de tractor voor dit werk?

Laten we gras en riet liggen op het veld of ruimen we dit op, want opgeruimd staat netjes?

Dit zijn enkele van de vele vragen die mensen ons kunnen stellen en waar we met deze cursus een antwoord op trachten te formuleren.

Jens Verwaerde zal ons in 4 theorielessen alles zeer duidelijk uitleggen. Bovendien worden er ook 2 praktijklessen voorzien o.l.v. Danny Jonckheere en Tuur Wuyts

Praktisch:
De 4 theorielessen gaan door op woensdagen **16, 23 maart en 13, 20 april** telkens van 9.30 u tot 12.30 u in het Cultuurcafé Moretus vzw, Berkenrodelei 36, 2660 Hoboken, tel. 0473/30 42 89

De twee praktijklessen gaan door op woensdagen **27 april** in de Hobokense Polder (onder leiding van Danny Jonckheere) en op **4 mei** in het Fort 7 te Wilrijk (onder leiding van Tuur Wuyts) en dit telkens van 9 tot 12 u.

De cursus zal gepromoot worden

in drie afdelingen: NP Hobokense Polder, NP Stad en NP Zuidrand.
Lesgever: Jens Verwaerde - 015/29 72 29 - gsm: 0491/15 03 57
Leiding: Danny Jonckheere - 0478/33 24 27

Deelnameprijs: **27 euro voor Natuurpuntleden** en 30 euro voor niet-leden.
Het inschrijvingsbedrag kan je **overschrijven op rekening BE86 2930 0099 8650 (BIC GEBABEBB) t.n.v. Natuurpunt Educatie**, Graatakker 11, 2300 Turnhout met vermelding "Cursus natuurbeheer Hobokense Polder" + je telefoonnummer

Er wordt geen papieren syllabus gebruikt. Alle info komt op een leerplatform te staan. De link krijg je bij de start van de cursus.

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Fietsenwinkel XTR-shop, Kapelstraat 137, 2660 Hoboken Tel. 03/827 58 47

DVV Kantoor "Alert", Kioskplaats 62, 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50

Verzekeringkantoor Marc Van Ruymbeke, Frans Smekensstraat 7, 2660 Hoboken Tel. 03/827 29 48

Beenhouwerij Van der Keere, Kapelstraat 39, 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01

Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90

Uurwerken, juwelen en optiek, Annik De Mey, Kioskplaats 81 / 83, 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12

Centrale verwarming & Sanitair Lamberechts bvba, Jan van de Wervelaan 39, 2660 Hoboken Tel. 03/830 29 75

Brood & Banket Bij Marc & Evi Helsen, Kregelstraat 83, 2660 Hoboken Tel. 03/827 47 04

Broodjeszaak Bagatelle, Steynstraat 35, 2660 Hoboken Tel. 03/825 47 44

United Caps, voorheen Procap, plasticen dopjes, Schroeielaan 15, 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00

Taverne De Schorren, Graspolderlaan 32, 2660 Hoboken Tel. 03/828 49 96

Wandelweekend Corsendonk Van vrijdag 20 tot zondag 22 mei 2016

Hotel Priorij Corsendonk is een prachtig middeleeuws klooster met een gewelvenkelder, een monumentale kapittelzaal en omringd door een al even prachtige natuur.

Een ideale locatie om ons een weekend onder te dompelen in natuur en cultuur.

Vrijdag maken we o.l.v. lokale gidsen kennis met de natuurgebieden Tikkebroeken en De Liereman. Zaterdagmorgen krijgen we een rondleiding, eveneens door een plaatselijke gids, in het Natuurpunt Museum in Turnhout inclusief een bezoek aan hun depot met o.a. 2000 opgezette dieren.

Zaterdagmiddag maken we een wandeling door het Turnhouts Vennengebied en mogelijk ook de Ravelse Gewestbossen.

Zondagmorgen staat een deskundig gegidste rondleiding in de priorij zelf gepland.

Deelnemerprijs is 195 euro per persoon in tweepersoonskamer.

Er is gereserveerd voor maximum 25 deelnemers, waarvan ten hoogste drie in een eenpersoonskamer, dit mits toeslag van 50 euro. Indien je een eenpersoonskamer wenst, bel

dan even naar de organisator. Wie eerst komt, eerst maalt.

In de prijs is begrepen:

- de lokale gidsen
- een Gagebier of bio-fruitsap in De Liereman
- een Corsendonk-bier of huiswijn als aperitief voor het diner op vrijdag
- tweemaal diner met voorgerechtbuffet, dagsoep, hoofdgerecht- en dessertenbuffet, waters op tafel en koffie of thee na het dessert
- tweemaal ontbijt
- lunch op zondag met luxe assortiment van vier belegde broodjes

Niet inbegrepen zijn:

- de niet vermelde dranken
- zelf mee te brengen picknick voor vrijdagmiddag in het bezoekerscentrum van De Liereman. Drank ter plaatse te bestellen.
- belegd broodje op zaterdagmiddag in het Natuurpunt-museum, geleverd door een plaatselijke

zaak aan ca. 4 euro voor een belegd half stokbrood. Keuze hiervoor kan je later nog opgeven. Drank eveneens ter plaatse te bestellen.

Inschrijven kan door overschrijving van 100 euro p.p. op rekening BE88 9799 7675 4841 van Natuurpunt Aartselaar met vermelding "Corsendonk + naam van de deelnemer(s)".

Datum van betaling is bepalend indien meer inschrijvingen dan kamers.

Organisatie en bijkomende inlichtingen: Jan Eulaers – 0495 52 77 31 – jan.eulaers@icloud.com

Gezellig samenzijn met ledenvergadering

Natuurpunt Hobokense Polder vzw

Op **zaterdag 30 januari 2016** gaat de jaarlijkse algemene vergadering van onze vzw door in CultuurCafé Moretus, Berkenrodelei 36, Hoboken. We maken er een feestelijke gebeurtenis van met een superheerlijke maaltijd. Tussendoor houden we de **jaarlijkse vergadering** van onze vzw. Ook dat houden we ludiek dank zij moderne multimedia.

Al onze leden zijn op deze vergadering uitgenodigd. Ieder Natuurpuntlid van onze afdeling is immers statutair toegetreden lid van onze vzw. Onze vereniging heeft echter ook **stemgerechtigde leden** nodig. De drempel om stemgerechtigd lid te worden ligt echt niet hoog. Stuur een briefje of mailtje aan onze voorzitter met je kandidatuur. Enige voorwaarde om aanvaard te worden is dat je lid bent van onze afdeling.

Agenda

- Aanvaarding van nieuwe stemgerechtigde leden, eventueel ontslagen van stemgerechtigde leden.
- Jaaroverzicht 2015 aan de hand van een diashow.
- Financieel verslag 2015 en begroting 2016.
- Jaarvoorblik 2016: wat bieden we ?
- Verkiezing nieuwe bestuursleden. Voel je je geroepen onze bestuursploeg te versterken, aarzel dan niet je naam op te geven aan voorzitter Danny Jonckheere of penningmeester Luk Smets (zie Colofon blz 30).
- Rondvraag.

Tijdens het gezellig samenzijn kijken en luisteren we ook naar het boeiende verhaal, opgesmukt met prachtige foto's van droomeiland Socotra, een eiland nabij Jemen. Dit wordt u voorgesteld door Dirk Vandorpe.

Voor praktische schikkingen voor het feest-entente: zie kalender 30 januari

Een dier in nood gevonden?

Probeer in geen geval het dier zelf te verzorgen, dus ook niet voederen of laten drinken. Plaats het dier in een goed geventileerde donkere doos en breng het naar het VOC.

Het VOC is elke dag open tussen 9 u en 17 u (ook weekend). Buiten

deze uren: laat het slachtoffer achter in het daarvoor voorziene huisje voor het opvangcentrum.

VOC Brasschaat-Kapellen - Holleweg 43, 2950 Kapellen - 0473 48 48 97 - voc.brasschaat-kapellen@vogelbescherming.be

VOC
Brasschaat-Kapellen
Opvangcentrum voor
Vogels en Wilde dieren

Wat gebeurt er in de Polder?

Tekst: Wim Mertens - Foto's: André Van Langenhove

samen met twee kornuiten die met enige moeite wel terug het raster ingedreven konden worden. De eenzame koe verkende in de zomer en herfst het hele natuurgebied, alleen in het begrazingsraster, waarvan de poorten open stonden, wou ze niet komen. De cameravallen, die gebruikt worden bij de zoogdierenmonitoring, registreerden het dier in alle uithoeken en ook koeienvlaaien verklikten haar aanwezigheid. Toch zag bijna niemand het dier. De koe was schuwer dan een ree en wist zich bijzonder goed te verstoppen. Tot ze ergens in november plots op de Scheldelei stond. Daarna werden de inspanningen om haar in het raster te lokken verhoogd. André zette her en der zoutblokken en bakken met maïs en kon ze uiteindelijk op 21 november terug binnen de omheining lokken. Momenteel loopt ze gewoon bij de kudde, al valt ze volgens André nog steeds op door haar schichtigheid. Hopelijk vindt ze haar draai en blijft ze nu braaf bij de andere runderen.

Na een eerste sterfgeval in november 2013 stierf in september een tweede paard aan de gevolgen van een zware wormenbesmetting in het spijsverteringsstelsel. Het dier was al een tijdje ziek en werd kort voordien behandeld door de dierenarts. Dit heeft helaas niet mogen baten.

Nieuwe kijkwand

Begin oktober werd de betonnen funderingsplaat voor de nieuwe kijkwand aan het Broekskot gegoten. Een heuse job die herinneringen oproep aan de bouw van het Kijk.punt. Dankzij de hulp van velen en de coördinatie van Bart en Dirk groeven we vrijdag 16 oktober een bouwput uit met de juiste afmetingen. Na aanbrengen van de nodige bekisting en wapening was het wachten op de beton. Deze werd zaterdag geleverd, maar helaas was het net de week voordien begonnen regenen en reden de betoncamions zich al bij de ingang onherroepelijk vast, zelfs een 4x4 kwam er niet door. Deze tegenslag werd snel opgelost. De daaropvolgende woensdag reed een rupsdumper geladen met beton heen en weer tussen Scheldelei en Broekskot zonder al te veel schade aan te richten aan de wandelpaden. Aan het Broekskot goten de Goudklompen de beton in de put wat vlot verliep dank zij de knowhow van enkele oudgedienden van het Kijk.punt. Tegen de namiddag lag de betonplaat er. Ondertussen hebben we ook de nodige afspraken gemaakt met de aannemer die de staalcon-

structie zal bouwen. Als de weersomstandigheden en de terreincondities het toelaten wordt de wand in de loop van januari gebouwd.

Grazers

Zoals je kon lezen in het vorige nummer van Polderblad, liep sinds juni een koetje vrij rond in de Hobokense Polder. Dit dier ontsnapte kort na aankomst in het begrazingsraster

Andre van Langenhove

De twee overblijvende hengsten kwamen niet goed overeen. In 2002 startte de begrazing met een bestaande groep van drie hengsten afkomstig uit de Maasvallei. Enkele weken later kwam nog een hengst van ergens anders deze groep vervoegen. Deze laatste kreeg in de twaalf jaar nadien nooit echt aansluiting bij de groep. Als je de paarden zag, kon je regelmatig het vierde dier een beetje apart zien staan. Laat het nu juist deze uitgestotene zijn die samen met één van het oorspronkelijke trio achterbleef. Beide dieren wilden steeds bij de zieke hengst en nadien ook bij het kadaver blijven, ze waren ogenschijnlijk echt bezorgd, maar onderling waren ze erg jaloers en er werd een aardig potje gevochten. Ook toen het kadaver afgevoerd was, bleven de gevechten duren, met soms ernstige verwondingen tot gevolg. Gezien de ouderdom van de dieren, de recente sterfgevallen en de blijvende kans op verwondingen door onderlinge strijd besloten we ook de laatste twee paarden weg te halen. Of we in de toekomst terug paarden gaan inzetten is niet helemaal zeker. We gaan eerst eens de voor- en nadelen van paardenbegrazing op een rijtje zetten.

N.v.d.r.: Heel veel dank aan André Van Langenhove voor de dagelijkse zorg voor paarden en runderen.

Regulier beheer

De meeste hooilanden werden in het najaar een tweede keer gemaaid. Ook Japanse duizendknoopvegetaties ondergingen een laatste maaibeurt. Maaien van riet en kappen van wilgenstruweel zijn traditionele herfstwerken. Doordat de regen dit najaar zeer lang uitbleef, hadden en hebben we nog steeds veel tijd om rietvelden te maaien. In tegenstelling tot de voorbije jaren doen we dit voor een groot deel in eigen beheer, door Goudklompjes en Weekendbeheer. Zo konden de deelnemers van de Dag van de Natuur genieten van de modder in het Rallegat (het begon alweer een week te vroeg te regenen) met als kers op de taart voor enkelen een mooie waarneming van de roerdomp. Ook de Goudklompen kregen hun deel van de waterpret toen ze lisdodde gingen maaien in het noordelijk deel van het Broekskot.

Ontdek het ruime aanbod vogelvoer, voederhuisjes en nestkasten in de Natuurpunt Winkel.

Elke aankoop draagt bij tot meer natuur in Vlaanderen.

Werken in de Polder met de Goudklompjes en anderen september - november 2015

Tekst: Roger Desmedt - Foto's: André Van Langenhove

Andre van Langenhove

Tijdens de beheerwerken elke woensdag worden de Goudklompjes (vaste kern van ong. 20 mensen) op schooldagen geholpen door 5 basisscholen en 3 secundaire scholen. Meestal hebben deze scholen hun eigen veldjes, maar anders worden zij in het reguliere beheerwerk ingeschakeld.

Tijdens deze periode hadden we volgende scholen en organisaties in de Hobokense Polder:

- Met de school **Leerexpert "de Wegwijzer"** werd op 9 september in het centrale gedeelte de Rietvelden 330 aangepakt. Juf Kelly en haar 6 leerlingen moesten een tandje bijsteken, want er was heel wat werk uit te voeren. Riet rakelen, maaisel wegbrengen en wilgen afvoeren. In totaal **20 werkers** hebben vandaag heel wat werk verzet.
- Op dezelfde werkplaats verwelkomden we op 16 september de school **"Hofke van Thys"**. Juf en haar 23 enthousiaste leerlingen hebben hier zeer hard gewerkt wat ook te zien was aan het gemaaide gedeelte. **36 werkers**

staken vandaag de handen uit de mouwen.

- Door de slechte weersomstandigheden werd de werkdag van 23 september voor de school **"Het Kompas"** verplaatst naar 30 september, waarop zij dan met twee klassen kwamen werken. Juf Jill

en meester Davy en 52 leerlingen werkten verder aan het Rietveld (330) in het centrale gedeelte, en met een gedeelte van de ploeg werden er wilgen uitgedaan aan de volkstuintjes. Er werd door deze groep zeer hard gewerkt en heel wat werk verzet door in totaal **71 werkers**.

- Op 7 oktober hadden we onze **Polderstadschool** (5de leerjaar) op bezoek. Zij onderhielden hun Salamanderpad en -veld, maar ook de openluchtklas en de Vierkante put. Dank aan An en de 22 hard werkende leerlingen.
- Ook **de Passage** was aanwezig (Riet en Tajson) Bedankt voor jullie hulp.

Er werden ook Jdk-scheuten getrokken aan het afgegraven veldje 209. De rand van de containers en het houtkot achteraan werd geschilderd en ... er werden voorbereidingen getroffen aan het Vergeten End voor volgende week **39 werkers** waren vandaag paraat.

Andre van Langenhove

- Op 14 oktober hadden we het tweede 5de leerjaar van de **Polderstadschool** op bezoek in de Polder. In het centrale gedeelte werd het voorbereidende werk van vorige week opgeruimd aan het Vergeten End. Enkele Goudklompjes bereiden de funderingswerken van de nieuwe kijkwand voor. (vrijdag 16 en zaterdag 17/10 wordt de fundering gelegd). De leerlingen van juf Katja werkten zeer hard geholpen door Birgit en Tajson van de Passage. **41 werkers** maakten dat het vele werk snel gedaan was.
- 21 oktober: Dubbele werking
1) 7 GKI's + Danny J, Dirk VD en Bart C storten beton in de fundering van de nieuwe kijkwand.
2) 3 GKI's + "**De Puzzel**" (juf Tania + Karel en 5 ouders met 23 lln.) maaien het wandelpad langs de Metaalstraat en ruimen dit op. Nadien werkt heel de ploeg de fundering af.
43 werkers verbruikten heel wat energie vandaag.
- 28 oktober: **Leerexpert "De Wegwijzer"** op bezoek om mee te helpen. Het Hoogveld werd ontdaan van onze vijand nr 1, de Japanse duizendknoop. De leerlingen van juffen Diane en Sherley hielpen ons zeer goed, zodat dit veld snel geruimd was.
24 harde werkers vandaag.

André van Langenhove

- 4 november: herfstverlof, dus geen scholen. Dubbele werking vandaag.
1) 4 GKI's + Johan werkten aan de Metaalstraat. Verbeteren weg: Naftaweg – Metaalstraat. Doorgang, afvoer water, herstellen en bareel herstellen.
2) 10 GKI's + Danny, Dirk, André D, 2 kids + 2 buurtbewoners deden beheerwerk aan de Hollebeek.
22 werkers klaarden deze klus.
- 18 november: Vergeten End en Rietvelden naar Reigerhoek toe, worden onder handen genomen.
- Goudklompjes en Leerexpert "De Wegwijzer" (juffen Leentje en Lotte + 10 enthousiaste lln) slaan de handen in elkaar en ruimen een groot stuk struweel en riet.
23 werkers waren druk bezig.
- 25 november: Winterse omstandigheden. 9 GKI's + Johan N en Koen S waren paraat. Uw verslaggever moest verstek geven, dus de getallen en het verslag werden aangeleverd door Franz VL. Riet maaien en afvoeren aan Broekskot (NO). **11 werkers** trotseerden de kou en de regen.

16de Belgische Vogeldag Ontmoetingsdag vol boeiende voordrachten voor vogelliefhebbers Zaterdag 23 januari - UA Universiteit Antwerpen, Wilrijk

Een nationale feestdag voor vogelaars, en dat in onze achtertuin! Het programma voor de editie 2016 oogt deze keer nog meer dan anders bijzonder aantrekkelijk, ten bewijze waarvan deze kleine greep uit de aangekondigde reeks lezingen en presentaties:

- Adembenemende Vogelfotografie in Scandinavië (door de bekende Finse fotograaf Jari Peltomaki)
- Herkenning en trek van de oostelijke gierzwaluw (door Lyndon Beardsley uit Ierland / Waasland)
- Eckhart Kijken over het bijzonder belang van België voor de kleine rietgans
- Een zenderproject met vale pijlstormvogels
- De Flinterstar: olierramp vermeden voor de Belgische kust? (Vogelbescherming)
- De impact van de klimaatwijziging op trekkende vliegenvangers (door Christian Booth, NL)
- Magnus Rob (NI, P, UK) over de wonderbaarlijke ontdekking van de fameuze Omani-uil
- Het Halsbandparkietenonderzoek in Vlaanderen (waar ook ARDEA aan meewerkt)
- De impact van hoogspanningsleidingen voor trekvogels
- Het fascinerende Batumi Raptor Count project in Georgië (een update)
- Mobiel waarnemingen invoegen via Obs Map Speech (zeg gewoon wat ziet!)
- Wat te tellen in 2016?

Plus nog de aartsmoeilijke Vogelquiz (door Stijn Baeten) én natuurlijk het fameuze Vogeljaaroverzicht door Gerald Driessens. En dan is er ook nog de Vogelbeurs met tal van standjes van verenigingen, optiek, reizen, boeken etc. Te veel dus om te onthouden maar toch niet te missen voor elke (amateur-)vogelkijker, -onderzoeker, -fotograaf of -liefhebber!

Praktisch: Afspraak: UA Universiteit Antwerpen, Wilrijk (gebouw Q, Drie Eikencampus)

Start: om 9.30 u en einde om 17.45 u

Bereikbaar met de fiets of openbaar vervoer. Deelnemers komen zelfstandig naar de UA. Er zijn dranken en broodjes verkrijgbaar. Raadpleeg vooraf zeker de website van Natuurpunt voor exacte programmatie en praktische details.

Meebrengen: Pen en papier of je digitale notebook. En een leeg maar fris hoofd.

Contactpersoon: Joris Van Reusel 0486 /83 62 34 / info@jupiter24.be

Kleine rietgans - Vildaphoto

19de Ankona-ontmoetingsdag Zaterdag 13 februari - (Campus Groenenborger- Antwerpen)

Thema: Halfweg het VN-decennium 'Biodiversiteit 2011-2020 ... nog 5 jaar te gaan ... of te lopen?'

Het programma ziet er al vast gevarieerd en veel belovend uit ... Dus voor ieder wat wils!

Klassiek is er zowel in de voormiddag als in de namiddag een praktische workshop. Voor beide workshops is het aantal deelnemers beperkt tot 20.

Hou je meer van lezingen en wil je je programma in de voormiddag zelf samenstellen? Dat kan, door te 'zappen' van de ene parallele sessie naar de andere.

Tijdens de middag wordt een kortfilm vertoond over de dagvlinders in de provincie Antwerpen en komt een wetenschappelijke illustrator (kunstenaar) een lezing geven over zijn werk.

Kort na de middagpauze is er de klassieke 'korte berichten'-rubriek waarbij iedere organisatie of vrijwilliger een item kort kan komen toelichten dat verband houdt met natuurstudie.

In de namiddag gaat alles in plenum door en gaan we dieper in op het thema van de dag want straks is het 2020 ...

Het volledig programma kan je raadplegen op de ANKONA-website (www.ankona.be; rubriek 'ontmoetingsdagen').

Gedurende de dag kan je info- en boekenstands van diverse (natuur-)verenigingen bezoeken.

Deelname is gratis, maar vooraf inschrijven is verplicht en kan t.e.m. 5 februari.

Inschrijven doe je bij voorkeur digitaal via de ANKONA-website.

Meer info: Koen Cuypers, tel. 03 240 59 88

e-mail: ankona@provincieantwerpen.be;

websites: www.ankona.be

<http://nl-nl.facebook.com/ankona.provant>

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen augustus - oktober 2015

Luc Van Schoor

Andre van Langenhove

Zoals gebruikelijk bespreken we in dit 3-maandelijks verslag de meest opvallende vogelwaarnemingen in de ARDEA-regio. Daarbij zijn ook meerdere gegevens van de 10de herfsttrektellingen Hobokense Polder vervat. Tijdens deze periode werden in totaal 2166 vogelwaarnemingen ingevoerd door 99 waarnemers. Het aantal waarnemingen lag beduidend lager in vergelijking met dezelfde periode van vorig jaar (6872 waarnemingen). Onder de waarnemers waren deze keer Peter Bastiaensen en Tim Vochten de koplopers met respectievelijk 178 en 173 ingevoerde waarnemingen.

We beperken ons tot de voornaamste soorten, tenzij de gewone soorten in ongewone aantallen werden vastgesteld. Bij zeldzamere en/of kwetsbare soorten wordt een selectie van gebieden weergegeven waar deze gezien zijn. Dit geeft ruimte om "echt bijzondere" waarnemingen integraal op te nemen. Bij het samenstellen van het vogelverslag trachten we steeds de exacte gegevens in beeld te brengen maar een missing is nooit uitgesloten. Geef gerust een seintje aan luc.vanschoor@scarlet.be als je een foutje ontdekt. Voor raadpleging voor alle dagelijks

ingevoerde waarnemingen in de regio, verwijs ik graag naar de ARDEA website: www.hobokensepolder.be/vwgardea/waarnemingen.html Verder kan je ook terecht op de ARDEA blog voor meer info over onze projecten en activiteiten. Daarbij is jouw inbreng, hoe klein ook, voor onze vogelwerkgroep van groot belang. Geef daarom je waarnemingen in op waarnemingen.be. Doen !!

10de Herfsttrektelling Hob. Polder: 3 tot 31 oktober

Onder impuls van een ideeënrijke Joris Van Reusel is de viering van 10 jaar trektellen op onze vertrouwde Scheldedijk, op 3 oktober, tevens Eu-

robirdwatch simultaantelling, zeker niet onopgemerkt voorbijgegaan. De 21 deelnemers (15 tellers en 6 bezoekers) werden onder de versierde "parasol" stand door Joris en Elena onthaald op een bijzonder geslaagde receptie met o.a. heerlijke bubbels en een pracht van een feesttaart die erg gesmaakt werden. Als aandenken aan deze 10de trektelling gaf Joris een speciale vogelcard uit, en bracht hij een passend gedicht ten gehore. Zoon Mauro maakte voor de schrijver van dit verslag een leuk en origineel aandenken: een ingekaderde, zelf gemaakte situatietekening van de telpost.

Dat er naast het feestgedruis nog voldoende aandacht was voor doortrekkende vogels kan je elders in dit verslag lezen. Ondanks de hoopvolle start brachten deze herfsttrektellingen duidelijk een stuk minder trekvogels voor de kijker dan vorig jaar, nl 26.550 ex (op 77 teluren) tegen 102.754 (101 teluren) Zelfs omgerekend naar een gelijk aantal teluren als in 2014 zouden deze herfsttrektellingen in vergelijking met vorig jaar slechts 35% van het totaal aantal getelde vogels opleveren. Het lage aantal trekvogels langs telpost Hobokense Polder was geen alleenstaand feit. In gans het land lag het aantal getelde vogels gevoelig lager dan vorig jaar. Tijdens de Eurobirdwatch tellingen op 3-4 oktober werden nauwelijks 75.000 vogels gezien, terwijl het telweekend van vorig jaar

298.000 vogels opracht, goed voor een Belgisch record.

Het weer speelt altijd een cruciale rol voor de vogeltrek. Oktober kende een opvallende afwisseling van koude en zachtere perioden. Het begin van de maand verliep onder invloed van een hogedrukgebied droog en zonnig, waarbij de temperatuur iets onder normaal lag. Vanaf 5 oktober kwam een lagedrukgebied naderbij en kregen we met een zuidelijke stroming te maken. Deze voerde zachtere lucht aan maar ook bewolking en neerslag. Vanaf 11 oktober kreeg opnieuw een hogedrukgebied het voor het zeggen en kwamen we in een noordoostelijke stroming terecht die koude lucht aanvoerde. De temperatuur zakte tot ruim onder normaal en een stevige wind maakte dat het nog kouder aanvoelde. Met een rugwind vliegen vogels soms zeer hoog over, zodat ze vaak onzichtbaar zijn voor de waarnemer. Bij (te) zacht weer hebben ze dan weer geen haast om verder zuidwaarts te trekken.

Tijdens deze herfsttrektellingen noeterden we nieuwe dagrecords van volgende soorten :

Lepelaar 14 ex. 10/10
Indische gans 2 ex. 13/10
Grote Can. gans 177 ex. 7/10
Toendrarietgans 12 ex. 29/10 (evenaring dagrecord)

Bij de andere opvallende waarnemingen vermelden we: **923 aalscholvers** op 25/10, **23 bergeenden** op 29/10, **93 witte kwikstaarten** op 9/10, **589 kramsvogels** op 27/10, **125 kneus** op 9/10 en een **ortolaan** op 4/10

Soortenbespreking:

Van **kleine zilverreiger** werden begin oktober tijdens de trektellingen HP ingegeven: van overvliegende vogels langs de Schelde en over Burcht :

10/10 1 ex naar Z (LVS, JP)
 12/10 2 ex naar N (LVS)
 27/10 1 ex naar Z (LVS, SH)
 30/10 1 ex naar Z (LVS)

Grote zilverreigers waren gedurende de ganse periode te zien in de HP en langs de Schelde. In augustus en september pleisterden of foera-

Roerdomp - Guy Borremans

geerden regelmatig 1 of 2 vogels op het Broekskot in de HP, op 1/10 zelfs 3 ex (AVL, DJ, KVL, GB, SVB, FM, ADe, GG, RD, WVS, JS, JVR, WM, BM). In oktober werd tijdens trektellingen in de HP telkens 1 overvliegende vogel waargenomen (JP, LA, LVS; DJ, AS, PB). Voorts vloog er ook nog een ex op 28/10 over Kasteelpark Den Brandt (JVW).

Vermoedelijk éénzelfde **roerdomp** werd op 8/8 en 14/8 waargenomen op het Broekskot in de HP (KVL, GB). Een derde waarneming betreft een vogel die op 27/10 op dezelfde plaats over het water vloog, en zich nadien vanuit het riet enkele keren loeiend liet horen (SH). Vermits roerdampen er meestal een verdoken levenswijze op na houden, is het niet uitgesloten dat de vogel gans de periode in de HP vertoefde.

Op doortrek overnachtende **ooievaars** waren te zien op Fruithof in Hove, 2 ex op 10/8 tot 11/8 (JVB, NC). Op 30/8 telde men over heel Hove 23 ex, zittend op daken, vooral geconcentreerd rond Geelhandlaan en voetbalveld Hove Sport, maar ook 1 op de kerktoren. Eerder die avond trokken een groep van 40-tal ooievaars over de luchthaven van Deurne, en bleef er een groep rusten op de verlichtingspalen langs de Krijgsbaan (LJ)

Op 8/8 en 24/8 zat er telkens een

lepelaar op het Broekskot HP (AVL, CVL, RD, WVS). Op 14/1 vloog er een groepje van 12 ex over de Antwerpse ring ter hoogte van het Nachtegaalpark (GG). De 2 andere waarnemingen betroffen overvliegende groepjes tijdens trektellingen langs de HP: 13 ex waarbij 4 adult en 9 juv. op 10/10 en 5 ex (4 naar Z en 1 naar N) op 11/10.

Toendrarietganzen vlogen tijdens twee trektellingen langs de Schelde te Hoboken over: op 3/10, 3 ex. en op 29/10 een groepje van 12 ex (LVS, JP).

Op 25/10 trokken 8 **kleine zwanen** over Umicore-Moretusburg/Hoboken. Deze werden waargenomen vanaf trektelpost Kruikebeke (WVG)

Op 31/10 ontdekten we tijdens de trektelling HP ter hoogte van Zwijndrecht een juv **ruigpootbuizerd**, die samen met 3 buizerds al opschroevend, richting ZW vloog (LVS, Kathy Delange, JP, Maarten Mortier). Was dit mogelijk dezelfde juveniele vogel die vanaf 3 november op Blokkersdijk-LO pleisterde of was het een doortrekker?

Een juveniele **havik** vloog op 17/8 laag over Broekskot in de HP (SVB)

De enige ingevoerde waarneming van **rode wouw** betrof een vogel die op 29/9 ter hoogte van Permeke/

Ooievaars op verlichtingspalen - Leo Janssen

Boomsesteenweg, Wilrijk overvloedig naar Zuid.

Vermits de meeste **wespendieven** in augustus doorvliegen, ontbreken ze tijdens de trektellingen in de Hobokense Polder. Ze vliegen met meewind dikwijls zeer hoog en ongezien over.

16/8: 1 ex nabij Klaverblad (Wilrijk-Hemiksem) (Peter H)

18/8: 1 ex over Fort 6, Wilrijk (Stijn Baeten)

13/9: 1 ex over Schoonselhof, Antwerpen (Maarten Mortier)

22/8: 1 ex over Hove (Julien Dua)

De onzekere waarneming van 3 rondvliegende en roepende roofvogels boven de HP betreft vrijwel zeker buizerds (GG).

Het gaat niet goed met de **blauwe kiekendief** in NW Europa en Nederland in het bijzonder, waar de soort prominent de lijst van bedreigde broedvogels aanvoert. De voormalige bolwerken op de Waddeneilanden zijn zo goed als verlaten. Alleen in het Oost-Groningse akkerbouwgebied is een vrij nieuwe kleine vestiging (3 koppels). Deze achteruitgang weerspiegelt zich ook in de resultaten van de trektellingen met slechts 2 waarnemingen in oktober: 23/10 en 31/10, telkens een wijfje.

Tussen 23/8 en 18/10 werden 12 **slechtvalken**, zowel adulte als juv. waargenomen, vooral in de buurt van Umicore, Hoboken, op de toren van

de Christus Koningkerk, Antwerpen waar 2 ex pleisteren op 25/8 (JVR, DH, MVR, MDH) bij Umicore-Moretusburg (JP) en langs de Schelde waar tijdens de jaarlijkse Eurobirdwatch simultaantelling een juv vogel pal richting ZW doorvloedig, vermoedelijk een doortrekker (LVS, ML JP, DJ, PB,LA),

Een **smelleken** vloog tijdens de trektelling van 10/10 richting ZW over de Hobokense Polder (LVS, JP, AS, KT).

Gedurende de ganse periode werden **waterrallen** gehoord en uitzonderlijk ook eens gezien in de HP.

Vermeldenswaardig is dat er een foto werd gemaakt van deze vrijwel steeds verborgen levende vogel (AD)

Dank zij een opname door een cameraval werd een **houtsnip** in de HP vastgesteld op 14/10 (BM). Duidt deze enige waarneming op een terugval van deze soort of is dit toeval ?

Vanaf 12 oktober (of reeds vroeger?) pleisterde een adulte **geelpootmeeuw** langs de linker Schelde-oever te Burcht. Op 31/10 kreeg ze het gezelschap van een juveniele vogel. De geelpootmeeuw is in het Middellandse Zeegebied de vervanger van onze zilvermeeuw.

Een doortrekkende **zomertortel**

vloog op 8/8 langs de E19 bij Edegem (LVS). Deze sterk bedreigde tortel is als broedvogel verdwenen uit onze regio en wordt de laatste jaren nog nauwelijks op doortrek waargenomen.

Op 14/8 zat een **kerkuil** naast de Nafteweg, Antwerpen (KW) en op Fort 7 in Wilrijk werden begin oktober weer braakballen gevonden (VDS).

Stenuilen werden gedurende deze drie maanden 7x gezien of gehoord in de Groenenhoek-Klaverblad (PH) en in Fruithof-Hove (SVB).

De **bosuil** werd op 7 plaatsen in de regio waargenomen.

Omgeving Arendsnest/Edegem zowel man als wijfje roepend op 28/9 (KV), Fort V-Edegem op 9/8, 10/10 en 11/10 (DDK, WVA, MH), Boniverlei-Edegem, 30/9, 1/10 en 29/10 (WST)

Boechoutsesteenweg, Hove 3/9 (SVB) en 2 mannetjes tegen elkaar oproepend op 15/10 (JVB).

Schoonselhof-Antwerpen op 5/10 (PH) en op 10/10 in dezelfde omgeving (Electronicalaan) een dode vogel als verkeersslachtoffer (RdB en KV) en tenslotte Fort VI -Wilrijk op 28/10 (KL).

Een **velduil** vloog over Hobokense Polder Zuid op 16/10 (PB, MM), een mogelijk ex. werd op 25/10 opgestoten nabij Aquafin, Antwerpen Zuid (PB) en mogelijk vloog dezelfde vogel op 28/10 tijdens de trektelling Hobokense Polder over Petroleum Zuid en de Schelde (LVS, MM).

Na een terugval in 2013 zit de populatie van **ijsvogel** duidelijk in de lift. Getuige daarvan de 54 waarnemingen gedurende de ganse periode in de volgende gebieden: het ging meestal om 1 ex en een enkele keer om 2 ex.

Hobokense Polder: (BM, ML, KS, FM, AVL, DJ, JVR, SH, PB, LVS, MM, JP, BM)

Romeinse Put-Edegem (RB)

Fort 6-Wilrijk (JS, SB, TV)

Fort 7-Wilrijk (AW)

Fort 5-Edegem (SB, WVA)

Keltenheuvel-Edegem (WVA)

Vijver Polderstad-Hoboken (ML)

Fruithout e.o. Hove (SVB)

Roodborsttapuit wordt in onze regio op trek weinig waargenomen en we betwijfelen of deze soort er nog broedt.

2/10: 2 ex Fruithof-Hove (SVB).

10/10: 1 man in Groen Neerland-Wilrijk (MM)

18/10: 1 man aan Petroleumkaai,-Antwerpen (LA)

Op doortrek pleisterende **paapjes** werden gezien op 2 plaatsen: 2 ex op 24/8 in het Schoonselhof, Antwerpen (RV) en 4 ex. die van 11 t/m 14/9 vanaf oude zonnebloemstengels op vliegjes joegen in een ruigte aan het Fruithof-Hove (SVB)

De Hobokense Polder is het enige gebied binnen de ARDEA regio waar **Cetti's zanger** voorkomt. Tussen 20/9 en 18/10 werd daar een zingende vogel waargenomen (WM en BM).

Gezien de verspreiding van Broekskot tot Naftaweg betreft het zeker verschillende vogels. Zal dit in 2016 resulteren in meerdere territoria? We zijn benieuwd.

Op 28/10 werd nabij de Groenenhoek op de grens Wilrijk/Hemiksem een foegarerende **bladkoning** ontdekt in een groepje met vuurgoudhaan en pimpelmees (PH). Op 26/10 wordt een kortstondig roepende bladkoning in Hove gehoord (SVB)

De enige waarneming van **bonte vliegvanger** betrof een pleisterend wijffe op 12/9 in een tuin van de Rombaut Keldermanstraat te Edegem (MH).

Er werden in totaal 9 ex overvliegende **appelvinken** waargenomen.

De enige waarneming in augustus betrof 1 ex die vanaf Fort 7 in Wilrijk wegvloog op 31/8 (LVS).

Op 21/9 en 3/10 vloog telkens een vogel over de HP (BP en LVS).

De 6 overige vogels werden waargenomen tussen 25 en 27 oktober met 2 ex Campus 3-Eiken-Wilrijk (JE). 1 ex. over station Hove (SVB) en 3 ex. over het Middelheimpark (LSc).

Er werden in totaal 26 **barmsijzen** waargenomen in oktober. Het ging bijna steeds over overvliegende vo-

Groen Neerland-Wilrijk (JS, LSi)
Kasteelvijver Den Brandt - Antwerpen (JV)

Scheldeveer Hoboken (NS)

Mastvest-Kiel (SH)

Private tuin Eglantier-Hove (SVA)

Roepende en foeragerende **kleine bonte spechten** waren te zien en te horen op 1/9 nabij het Gemeentepark te Hove (J D), vanaf half september tot eind oktober een 6-tal waarnemingen in de Hobokense Polder en langs de Scheldeoever tijdens de trektellingen (WM, LA, LVS, JC, MM, JP, KT, AS, PB) en in Fort 6 in Wilrijk op 5/10 (TV).

Het aantal **boomleeuweriken** dat in oktober over de HP trok lag met slechts 8 ex. een stuk lager dan langs de trektelposten van landelijke gebieden in het oosten van Antwerpen (LVS, JP). Deze soort schijnt op trek zoveel mogelijk grootstedelijke agglomeraties te vermijden.

Verder ook nog 9 ex. op 10/10 over Boechoutsesteenweg-Hove (SVB), 2 ex. op 11/10 over de tuintelpost te Edegem (LJ), 8 ex. en 8 ex. omgeving Steytelinckpark-Wilrijk (JP).

Doortrekkende **oeverzwaluwen** vlogen op 23/8 en 28/8 met respectievelijk 3 en 16 ex over en langs de Hobokense Polder (BM, DJ). Gezien oeverzwaluwen tijdens de trek gezamenlijk in rietvelden overnachten, is

het niet uitgesloten dat dit ook in de HP gebeurt.

De **duinpieper** is een schaarse doortrekker, die binnen de regio 1 x roepend werd waargenomen op 28/8 over de Appelkantstraat in Hove (SVB). Tijdens dezelfde periode pleisterden tot 4 ex. op de ruigtes van de autobusfabriek Van Hool te Koningshooikt in vogelvlucht op zowat ca. 10 km ten ZO van Hove (JP, GD e.a.).

In oktober werden tijdens 6 trektellingen in totaal 12 **waterpiepers** waargenomen langs de HP (LVS, JP, AS, KT).

Een **matkop** werd in sept/okt op 4 dagen (11/9, 20/9, 11/10, 18/10) waargenomen in de buurt van het spoorwegpad en oostelijk deel van het populierenbos in de Hobokense Polder (WM, BM).

Met een totaal van 11 **beflijsters** werden in oktober een stuk minder vogels gezien dan vorig jaar (2014: 39 ex). Het betrof uitsluitend overtrekkende vogels tijdens de trektellingen langs de HP (LVS).

De landelijke cijfers vertonen dezelfde tendens met 224 doortrekkende beflijsters tegenover 823 vorig jaar in oktober.

Een **tapuit** pleisterde op 8/9 in Groen Neerland (RV).

gels waaronder 10 ex. op 3/10 op de grens Hove/Kontich (KM).

Tussen 21 en 31 oktober werden 15 vogels gezien in en langs de Hobokense Polder tijdens de trektellingen (LVS, JP) en tenslotte 1 vogel over Kasteelpark Den Brandt (JV)

Solitair overvliegende **kruisbekken** waren te zien nabij Hof ter Linden in Edegem op 30/9 (LJ), op 3/9 over Kasteelpark Den Brandt (JV) en over Hobokense Polder op 17/10 (LVS, JP). Een groepje van 3 ex vloog op 3/10 over de grens Hove-Kontich (KM) en 5 ex over HP op 18/10 (LVS).

De **Europese kanaries** die in NW Europa broeden, trekken vooral in oktober in kleine aantallen door. Het betreft meestal één exemplaar, zo ook op 30/10 nabij de Wilrijkse Pleinen-Antwerpen (JV).

Op 27/10 vloog een mannetje **geelgors** en op 4/10 een **ortolaan** over de trektelpost Hobokense Polder (LVS). Dit was de 3e waarneming van deze zeldzame gors op 10 jaar trektellen.

De **ringmus** werd slechts op twee dagen waargenomen: op 9/10 3 ex. en op 3/10 1 ex, telkens langs telpost Hobokense Polder overvliegend (LVS).

Het aantal ringmussen is de laatste 30 jaar in zowat heel West-Europa fors afgenomen. Ook in België volgde eind jaren tachtig de daling, die in omringende landen al in het begin van de jaren tachtig was opgemerkt. De veranderingen in de landbouw, met het vervangen van graanteelt door maïscultuur, het opruimen van heggen en houtwallen en grootschalig gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen zorgen voor een platteland dat steeds minder geschikt is voor veel diersoorten, waaronder de ringmus.

Sommige vogels zwerven in de winter rond en kunnen tot in Frankrijk belanden. Het merendeel van de overgebleven broedvogels is echter standvogel.

Waarnemers:

Ade André Delier

Waterral - Anne d' Hooghe

AD	Ann d'Hooghe	RD	Ronny Deckers
AS	Anna Schneider	RdB	Robin du Bois
AVL	André Van Langenhove	SB	Stijn Baeten
AW	Arthus Wuyts	SH	Stefanie Hannes
BM	Bert Mertens	SVA	Sofie Van den Audenaerde
BP	Bram Piot	SVB	Steven Van den Bussche
DDK	Daan De Keukeleire	TV	Tim Vochten
DJ	Danny Jonckheere	VDS	Veerle De Saedeleer
FM	F Maes	WM	Wim Mertens
GB	Guy Borremans	WSt	Wim Stappers
GD	Gerald Driessen	WVA	Wouter Van Assche
GG	Gert Govaerts,	WVS	Walter Van Spaendonk
JC	Johan Claessens		
JD	Julien Dua		
JE	Joris Elst		
JP	Joachim Pintens		
JS	Jos Simons		
JVB	Jan Van den Bussche		
JVR	Joris Van Reusel		
JVw	Jan Vanwynsberghe		
KL	Kathleen Leemans		
KM	Koen Maes		
KS	Koen Schelkens		
KT	Karen Tuytens		
KV	Kris Vos		
KVL	Kris Van Liefveringhe,		
KW	Kris Weemaes		
LA	Luc Audenaerde		
LJ	Leo Janssen		
LS	Louis Schramme		
LSi	Lieven Simons		
LVS	Luc Van Schoor		
MH	Marc Hofman		
ML	Marnix Lefranc		
MM	Maarten Mortier		
NS	Niels Schild		
PBa	Peter Bastiaensen		
PH	Peter Hofman		
RB	Raf Beyers		

Kleine bonte specht - Jan Rose

Doen!

Joris Van Reusel

Steenuilkast - Luk Smets

willen doen. Uiteraard blijft ARDEA ook in de toekomst een zeer gevarieerd aanbod van vogel-activiteiten aanbieden. Maar meer dan vroeger steken we de komende jaren ook de handen uit de mouwen om effectief wat te doén voor die vogels. (En oja: we gaan wat minder vergaderen en beperken ons tot één jaarlijkse ARDEA-meeting in oktober.)

Het regionaal **uilenonderzoek** dat we in 2015 voorzichtig opstartten, bleek zo heel wat vrijwilligers aan te spreken. Ook in 2016 gaan we er daarom mee verder. En wat meer is: uit de groep van 'onderzoekers' groeide een **uilen-werkgroepje** van zo'n 10-tal enthousiastelingen die de komende jaren de beperkte maar wel aanwezige uilen in de regio gaan ondersteunen met habitat-verbetering.

In december werden de eerste steenuilkasten al geplaatst in Hoboken en Wilrijk. Daarbij kregen we de deskundige ondersteuning van de Natuurpunt Steenuilenwerkgroep. Steenuiltjes blijken echte 'paraplusoorten' te zijn: door op deze soort te focussen kunnen ook heel wat andere dieren en planten hun voordeel doen. Kom je binnenkort (27/2) ook mee **nestkasten timmeren** (voor uilen, torenvalken, zangvogels), die nadien op meerdere plaatsen in de regio worden opgehangen? Het wordt alvast uitkijken naar de lente

In deze donkere dagen vol kerst- en nieuwjaarswensen en na een jaar waarin de vluchtelingen crisis en de terreuraanslagen ons doen bezinnen over hoe het verder moet met onze maatschappij is het nieuws over de lokale vogelwerkgroep natuurlijk niet zo van belang. De dagelijkse beelden in kranten en journaals over zoveel menselijk leed stemt somber en het gevoel bij dit alles machteloos te staan is frustrerend. Alleen de hoop dat er toch structurele oplossingen gevonden worden om mensen beter te laten samenleven blijft over. De klimaatconferentie in Parijs, en alle acties daar rond, maakte het bovendien nog maar eens duidelijk dat ook het milieu waarin we leven hoogstddringend nood heeft aan radicale verbetering en zorg. En dat wij daar met zijn allen wél daadwerkelijk iets aan kunnen doén. Naast het dagelijks werken aan het beperken van onze persoonlijke ecologische voetafdruk is het ondersteunen van natuurbescherming een individuele opdracht die haalbaar is. Samen met zovele Natuurpunters zetten we ook met ARDEA dagelijks onze schouders onder allerlei activiteiten die natuurstudie en vogelbescherming voor een breed publiek heel concreet en toegankelijk maken. Excursies en cursussen leren ons die natuur te ontdekken, begrijpen en beleven. Tellingen en inventarisaties leveren

gegevens op die kunnen ingezet worden voor onderzoek en beschermingsprojecten. En met kleine acties als het plaatsen van nestkasten trachten we lokaal iets bij te dragen tot het behoud van bedreigde maar waardevolle vogelsoorten.

Nu ARDEA quasi drie jaar bestaat en zijn draai begint te vinden, verleggen we de focus een beetje; aanvankelijk verkenden we het werkingsgebied en gingen we op zoek naar geïnteresseerden en medewerkers. De grote respons op onze activiteiten maakte duidelijk dat heel veel mensen in de zuidelijke rand van Antwerpen aan vogelstudie en -bescherming

Kolganzen in de vlucht - Joachim Pintens

om te zien wat dat oplevert. En er staat nog meer moois op het ARDEA-menu. De afgelopen maanden werkten we met heel wat mensen aan de voorbereiding van het jaarprogramma 2016 dat bulkt van de interessante en niet te missen activiteiten. In de lente starten we met een nieuw concept: **SLOW-excursies** (naar Kruikeke en Kallo) bieden minder kilometers maar meer tijd om naar vogels te kijken. Voor het eerst **inventariseren** we de vogels van **Groen Neerland** (Wilrijk). We **ondersteunen reigers en boerenzwaluwen**. We bezoeken **nieuwe natuurgebieden** in Doel én in Groningen. De **Waalse klassiekers** (Virelles en Marais d'Harchies) staan op het programma. En een super-boeiende **cursus steltlopers** (vanaf augustus) maakt de zomer van 2016 al bij voorbaat onvergetelijk! Maar voor het lente is genieten we nog volop van de winter: de traditionele **Jenevertocht** (10/1) leidt het jaar op een hartverwarmende manier in met de mooiste wintervogels; op de **Belgische vogeldag** (23/1,

Wilrijk) wordt een prachtig aanbod lezingen en voordrachten geserveerd; ganzen en eenden observeren in de **Zeeuwse polders** zonder van de dijk geblazen te worden kan prima vanuit een bus (31/1); voor slaaptrekkende **ganzen en kiekendieven nabij Saefthinge** e.o. zet je daarentegen best wel een berenmuts op (7/2). Om al dat fraais makkelijk digitaal te leren registreren op de databank moet je naar de **vormingsavond Waarnemingen.be** komen (4/3), zeker als je daags nadien mee de Zeebrugse haven, het achterland en de Uitkerkse Polder intrekt.

Blijf je liever dichterbij de buurt? Ga dan zeker eens mee op de **INBO-watervogeltellingen** in één van de 6 regionale natuurgebieden, kom mee **waterpiepers tellen** in de Hobokense Polder (24/1) of spechten speuren in het **Hovense Uilenbos** (28/3). Of meld je aan voor het Regionaal uilenonderzoek 2016 dat start op 12 februari op diverse plaatsen. En loop zeker eens langs op de **Trektelpost Hobokense Polder** die vanaf 19/3

weer actief is en altijd boeiende trekvogelobservaties oplevert.

Iedereen, jong en oud en groot en klein is altijd van harte welkom op onze activiteiten. Meer informatie vind je in de activiteitenkalender elders in dit blad, of in het ARDEA-bulletin dat op onze activiteiten en via de website wordt verspreid. Maar raadpleeg zeker ook onze blog voor last-minute aankondigingen of mogelijke data-schommelingen (bv. door weersomstandigheden). Of stuur een mail met je vraag of melding, we antwoorden zo spoedig mogelijk. Jouw deelname of medewerking aan onze activiteiten of projecten wordt zeer gewaardeerd. Niet zomaar omdat je daarmee den hoop vergroot. Maar omdat het **de hoop** sterkt dat we samen iets kunnen doen. Doén!

Met de beste wensen voor 2016 van het hele ARDEA-team,

ARDEA website en blog via www.hobokensepolder.be - Mail: ardea@hobokensepolder.be

Winter in de Hobokense Polder - Foto: Sonja Van Kerckhove

Er was eens... een vijver

Tekst en foto's: Jan Bosmans

*Natuur is voor tevreden en of legen.
En dan: wat is natuur nog in dit land?
Een stukje bos, ter grootte van een
krant, een heuvel met wat villaatjes
ertegen.*

Zo begint de Nederlandse dichter J.C. Bloem 'De Dapperstraat', zijn beroemde lofzang op het leven in de stad (1947). Iedere gelijkenis met de Polderstad is uiteraard toevallig en noch door Bloem, noch door de auteur dezes gewild.

Maar inderdaad, waar vind je anno 2015 nog natuur? Is je moestuin natuur? Een hofje vol anjers en rozen? Een park? Een maïsveld? Een golfterrein? Het Polderbos? De Hobokense Polder? Het antwoord is in alle gevallen ja noch nee, of anders gezegd: allebei. Elk biotoop is een combinatie van natuur en cultuur, soms wat meer van het ene, dan weer van het andere. Soms gaat het ene over in het andere en omgekeerd. En waar dat eindigt?

Klaterwater

In december 1993 betrok een jong gezin een huis in de Polderstad. Voordien hadden ze geen tuin van enige betekenis en op de Amerikalei konden kinderen niet echt ravotten. Het nieuwe huis stond er pas een paar jaar, de vorige eigenaar had het met zijn eigen handen gebouwd. In de tuin had hij met datzelfde paar handen een vijver aangelegd, een plas van zeven op drie meter, een meter diep. De aarde had hij tot een bergje gestouwd, waar dankzij een pomp en een ingegraven filter kristalhelder water uit klaterde, dat via een waterval de vissen van zuurstof voorzag. Over de kiezel op de bodem zwommen tientallen grote en kleine komeetstaarten en twee weldoorvoede gouden kois. Van die laatste kon de eigenaar geen afstand doen, de overige vijverbewoners mochten blijven. De kinderen, een jongen van tien en een meisje van zeven, vonden het prachtig om de vissen te voeren. 's Nachts werd de vijver verlicht door imitatiegaslantaarntjes. Een stenen reiger in dreighouding moest concurrenten

van vlees en bloed afschrikken.

Opium voor de vissen

Een paar jaar lang ging alles goed. Toen kwam de eerste ontsporing. De planten op de oever groeiden uit hun krachten en moesten worden ingekort. Uit sommige stengels druppelde kleverig wit sap. Naarmate er meer drab in het water terecht kwam, werden de vissen meer en meer bevangen door een vreemde slaperigheid. De dikste begonnen eerst slagzij te maken. Hun dunnere soortgenoten stootten hen aan met de snuit als wilden ze hun verwanten aanporren of stutten. Maar naarmate de kiel van hun forsere broers en zussen verder omhoog kwam, verstilden ook hun bewegingen. Na minder dan twee uur dreven er zestig dode vissen in de plas. Dat krijg je als je wolfsmelk inzet als decoratieve oeverplant. Er zijn mensen die niet treuren om koudbloedigen: "Ach, het is maar een visje!" Maar het zijn allemaal schepsels die aan onze zorg zijn toevertrouwd, en elk verlies weegt een beetje op je, zeker als je je schuldig voelt om je dadendrang. Er kwamen nieuwe vissen, kleinere: komeetstaarten, shimbunkins. Samen met de gifbestendige overlevers vormden ze een nieuwsamengesteld gezin. De kinderen vonden ze ook

mooi.

In mei vergaderde ik met twee collega's in het zonnetje bij de waterkant. Het wattervalletje spetterde vrolijk en de lissen hielden een schoonheidswedstrijd. "Wat is dat?" riep een van de bezoekers. Hij wees naar een donkere massa in het water. Zonder ons medeweten had iemand een reusachtige karper in de vijver geloosd!

Het houdt niet op!

De winter van 1996-97 was erg streng. Met een toenemend gevoel van onheil zagen we hoe de vijver veranderde in donkergroen glas. Toen de dooi kwam na eindeloze weken, werd de ravage duidelijk: minstens negen op de tien vijverbewoners hadden het loodje gelegd! Ook de karper was ingevroren. Maar het was allemaal nog veel erger. Terwijl ik de dode vissen met twee, drie tegelijk uit het water schepte, zag ik op de bodem spierwitte mannetjes liggen met uitgestrekte armen. Het waren kikkers - tweeënveertig, zoals later zou blijken. Al die dode dieren! Die nieuwe catastrofe maakte ons allen onnoemelijk triest. En opnieuw deed de vijverleverancier goede zaken. Nieuwe waterdieren vervingen de oude. Daar waren vijf goudwindes bij, wat bleker

dan de komeetstaarten maar ook groter, slanker. Intussen barstte het groen de vijver uit. Om de drie-vier weken moest ik de overmaat aan kroos en andere planten met de hark uit het modderige water trekken, telkens een paar gft-bakken vol. Steeds vaker kwam er ook slib mee, want de pomp had het opgegeven. Er kwam een dure nieuwe pomp, maar van al dat slib draaide ook die voortdurend vast.

Reigers kwam op bezoek en namen de goudwindes mee. We vonden vissen met afgebeten koppen: de katten van de burens! Letterlijk álles wat ze in de vijverwinkel te koop aanboden ter afschrikking van ongewenste bezoekers probeerden we uit: netten, draadjes, imitatiereigers, een hele installatie van schrikdraad en transformatoren. Het kostte ons een rib uit het lijf en het haalde geen sikkepit uit!

De laatste jaren kon je niet meer van een siervijver spreken. Het was een modderig watertje geworden, veel meer natuur dan cultuur. Op zichzelf zou het mooi zijn geweest, de troostende gedachte dat allerlei amfibieën en insecten er een toevlucht vonden. Ook het gekwaak op warme zomernachten, daar werden we telkens weer blij van. Maar de reigers, die bleven maar komen en dat net was te groot of te klein, het hing door bij de eerste sneeuwval, de lisdodden groeiden erdoorheen, het scheurde bij het inkorten van de planten... en *Ardea cinerea* ging erbovenop staan en trok zijn prooien er gewoon doorheen!

10m3 tuingrond

Na eenentwintig jaar kunnen we het niet meer aanzien. We spreken Danny Jonckheere van Natuurpunt aan en vragen of hij de overgebleven dieren een nieuwe thuis kan geven. Danny en zijn vrienden komen terug met een pomp en fuiken. In de lente van 2015 wordt onze vijver beetje bij beetje leeggepompt en de fuik gelicht. Wat ze bovenhalen, slaat ons met verstomming. Op 24 maart: 55 vissen en 25 salamanders; 11 mannetjes kleine watersalamander, negen vrouwtjes; en vijf mannetjes alpenwatersalamander. Daarbij twee groene kikkers (één meerkikker en één volledig groene), drie juveniele bruine kikkers, twee overjarige dikkoppen. Tussendoor scheert er nog een sperwer voorbij vanaf de straat. Op 1 april worden er vier grote vissen uit de fuik gehaald en 24 kleine. Er zwemmen 25 alpenwatersalamanders en kleine watersalamanders in rond, alsook drie overjarige dikkoppen en een paar libellenlarven. Enkele weken later, wanneer het overblijvende slijk langzaam aan het uitdrogen is, komt er nog een kleine watersalamander tevoorschijn. Dankzij 10m3 tuingrond en enkele behulpzame handen (je hebt er geen idee van hoeveel grond dat wel is, 10 kubieke meter!) ligt er nu gras in plaats van een plas. Misschien maken we er later nog een moestuintje van.

Heeft natuur aanvankelijk getriomfeerd over de cultuur en werden in laatste instantie de rollen omgekeerd? Ik hou er een dubbel gevoel aan over. Een grote last is in elk geval van onze schouders gevallen. Tegelijk is er dat schuldgevoel, want een veilige haven voor kikkers, padden, salamanders, watertorren, libellen... zelfs bloedzuigers is zomaar weg. Die vijver hadden we niet zelf aangelegd, maar eens dat je accepteert dat hij er is, ben je er verantwoordelijk voor. In het leven moet je keuzes maken en soms betekent elk alternatief in zekere zin een nederlaag. De vijverleveranciers hebben een dik belegde boterham verdiend.

Epiloog

Veel mensen storten zich zonder nadenken in een of andere avontuur, bij voorkeur met exotische dieren: een waterschildpadje, een babypython, een vertederende pup, een vijvertje met een paar vissen en wat plantjes eromheen. Maar leven is groeien, en met de groei komen de problemen. Ik hoop dan ook dat dit stukje mannen-met-plannen heel even afstand doet nemen.

In memoriam: Emile Brem

In ons vorig Polder.blad promoten we nog de CD HOOP van Emile Brem en zijn Dreamcatchers.

We vermoedden niet dat hij amper 1 maand later - op 21 oktober - afscheid moest nemen van zijn familie en van het leven dat hem zo lief was.

Via deze weg betuigen we aan zijn echtgenote Jeannine Nielandt, zijn dochter Chantal en schoonzoon, zijn kleindochter Natasha en zijn verdere familie ons diepste medeleven. Tijdens de innige afscheidsplechtigheid lazen we vanuit Natuurpunt Hobokense Polder onderstaande tekst voor:

Met verbijstering vernamen we het veel te vroege overlijden van Emile.

Wij, Natuurpunter van Hobokense Polder, weten nog goed het moment dat Jeannine ons zwaar aangedaan vertelde dat haar Emile kanker had. Een gevecht met hoogtes en laagtes werd moedig door Emile aangevat. Maar jammer genoeg moest hij vorige week de ongelijke strijd met het monster "kanker" opgeven.

Voor ons was Emile de man van onze trouwe natuurgids Jeannine. We leerden hem kennen als de aimabele man met een enorme passie voor zijn geliefkoosde muziek. We zagen hem niet zoveel in de Polder (dat is Jeannine haar territorium). Zijn paarden waren immers ook zijn troetelkindjes die dagelijks zijn zorg nodig hadden. Maar met grotere activiteiten zoals de Indianendag in 2005, de Vlinderdag in 2006, de grote ledenwerfopening in 2014 was Emile present met zijn Indiaanse fluit.

Half september konden we tijdens de Open Monumentendag in de Hobokense Polder nog genieten van de prachtige en indringende muziek van Emile en zijn Dreamcatchers. Velen onder ons hebben van hem op het einde van de dag een dankbare knuffel gekregen. We wisten niet dat dit een afscheidsknuffel was. Emile was 's avonds bekaft, maar o zo dankbaar.

We zijn blij dat we hem en zijn groep The Dreamcatchers nog een mooi artikel hebben kunnen geven in ons Polder.blad en mee hun schitterende CD HOOP hebben kunnen promoten. Hij was er dankbaar voor. We kennen allemaal de song van Will Tura: Hoop doet leven. Nu weten we dat Emile in zijn muziek met dezelfde naam Hoop steeds zal verderleven bij allen die hem kenden.

Jeannine, neem je tijd om je zware verlies een plaats te geven. We

hopen dat je vanuit Keerbergen nog vaak de weg kan vinden naar je heimat, de Hobokense Polder. Veel Natuurpunter kennen de molenstein in de Kalmthoutse heide: Met de natuur als gids kan je nooit verdwalen. Moge dit voor jou een leidraad zijn.

Emile, vang nu je eigen dromen en moge jouw prachtige en rustgevende muziek je begeleiden op je reis naar de eeuwige jachtvelden.

Foto's - Luk Smets

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 27 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich abonneren op het natuurstudietijdschrift Natuur.focus en het ornithologisch blad Natuur.oriolus aan telkens 8,5 euro. Beide tijdschriften samen kosten 14,50 euro.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 7 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid. Daar het bestuur niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor de gevolgen van brand, worden de rokers er uitdrukkelijk op gewezen dat zij dit doen op eigen risico.

Alle betalingen dienen te gebeuren op volgende rekening:
BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening **BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reservaatfonds Hobokense Polder"**.

Contactpersonen

Voorzitter: info@hobokensepolder.be
Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 03/828.64.03

Conservator Hobokense Polder: conservator@hobokensepolder.be
Wim Mertens, Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk, 03/216.93.62

Redactie en lay out Polder.blad: tijdschrift@hobokensepolder.be
Ria Thys en Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:
leden@hobokensepolder.be - webmaster@hobokensepolder.be
Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Geleide wandelingen: wandelingen@hobokensepolder.be
Annie Van Zwieten, Zomerdijklaan 4, 2660 Hoboken, 03/828.37.60

Propaganda:
André Driesen, Krekelstraat 124, 2660 Hoboken, 03/829 19 10

Goudklompjes:
Paarden en runderen:
André Van Langenhove, Zevenbergenlaan 8, 2660 Hoboken, 03/288.00.81
Natuurbeheer en contacten voor scholen:
Roger Desmedt, Vlaamse Kunstlaan 68/3, 2020 Antwerpen, 03/ 237 97 47

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen?
Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Website: www.hobokensepolder.be
Raadpleeg deze website voor achtergrondinformatie, foto's en videoclips van activiteiten, de geschiedenis van de Hobokense Polder, laatste info, ...

Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Onze afdeling heeft een **open bestuur**. De bestuursvergaderingen vinden in principe plaats op de **derde donderdag van de maand om 20 u in zaal Moretus, Berkenrodelei 34 te Hoboken**. Alle leden zijn welkom. Zie verder in het tijdschrift voor eventuele wijzigingen.

Met dank aan de fotograaf van
naaststaande fotoreportage:
Luk Smets

Volg ons op Facebook

Dag van de Natuur
21 november 2015

Activiteitenkalender

Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

- Zon 3 jan Zwerfvuilactie Hobokense Polder
Zo 10 jan **Polderborrelwandeling**
Zo 10 jan **Jenevertocht - Vogelexcursie Oosterschelde**
Zo 16 jan Natuurbeheer in de Hobokense Polder
WE 16/17 **Wildwatervogeltellingen**
Di 19 jan Bewegingsvergadering in Moretus
Zo 24 jan **Wandeling door de Hollebeekvallei**
Za 30 jan **Gezellig samenzijn met alg. verg.**
Zo 31 jan **Zeeland en Zuid-Holland: vogelexcursie**
Feb/ma **Paddenoverzetacties HP en Fort 8**
Vr 5 feb **Start Cursus Bomen en struiken**
Zo 7 feb **Vogelgebieden van LO tot Saeftinghe**
Zo 7 feb Zwerfvuilactie Hobokense Polder
WE 13/14 **Wildwatervogeltellingen**
Do 18 feb Bestuursvergadering in Moretus
Zo 21 feb Natuurbeheer in de Hobokense Polder
Zo 28 feb **Zoutleeuw en Het Vinne: Natuur en cultuur**
Za 5 ma **Vogeltocht Zeebrugge en Uitkerkse Polder**
Zo 6 ma Zwerfvuilactie Hobokense Polder
WE 12/13 **Wildwatervogeltellingen**
Wo 16 ma **Start Cursus Natuurbeheer rond de stad**
Do 17 ma Bestuursvergadering in Moretus
Za 19 ma Vogeltrektellen op telpost HP
Za 19 ma Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Natuurbeheer: Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder en dit van 9 u tot ca 13 à 14 u.

Voor info: contacteer André Van Langenhove,
03/288 00 81

Info natuurbeheer scholen: Roger Desmedt, 03/237 97 47

Artikels voor het volgende Polder.blad - met
verschijningsdatum 1 april 2016 - dienen bij de redactie
te zijn op **29 februari 2016** (zie colofon, blz. 30)

www.hobokensepolder.be